

SEĞİRMEK MANALARI

MÜNECCİM
MUHAMMED ABDÜSSELÂM

Çeviriyazı: Alp Tuğhan Hüseyinoğlu

Alp Tuğhan Hüseyinoğlu: 1992 senesinde İstanbul'da doğdu. Açık Liseden mezun oldu. 2011 senesinde Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesinde, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne başladı. 2013 senesinde burayı bırakıp İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde Tarih Bölümünde öğretime başladı. 2017 senesinde mezun oldu. Halen aynı üniversitede Yakınçağ Anabilim Dalında Yüksek Lisansını sürdürmektedir.

SEĞİRMEK MANALARI

Müneccim Muhammed Abdüsselâm

Çeviriyazı: Alp Tuğhan Hüseyinoğlu

Hece Yayınları: 532

İnceleme

©Hece Yayınları

Editör

İbrahim Demirci

Birinci Basım

Aralık 2018

Kapak Tasarımı

www.sarakusta.com.tr

Teknik Hazırlık

www.hece.com.tr

ISBN: 978-605-7547-14-9

Baskı

www.dumat.com.tr

HECE Basın Yayın Reklamcılık San. Tic. Ltd. Şti.

Konur Sokak No: 39/1-2 Kızılay-Çankaya/Ankara Yazışma: P.K. 79 Yenişehir/

Ankara T: (0 312) 419 69 13 F: (0 312) 419 69 14

e-posta: hece@hece.com.tr

Sertifika No: 17672

İÇİNDEKİLER

Kemal Sayar / Önsöz /	7
Seğirmek Manaları /	19
Sözlük /	94

ÖNSÖZ

Seğirmek bugünün tıp biliminde sıklıkla yorgunluğun veya nörolojik rahatsızlıkların bir belirtisi olarak ele alınıyor. Ruhsal sıkıntı durumlarında da vücut seğirebilir ama değişik bedensel seğirmelerden çok farklı anlamlar üreten zengin bir hayal dünyası var karşımızda. Elinizde tuttuğunuz kitap bir belirtiden neredeyse psikokozmolojik bir bakış üretiyor ve böylece insan-âlem beraberliğine dair ilginç bir metin ortaya koyuyor. Seğirmek denildiğinde akla ilk gelen, eserdeki şekliyle bir kehanet türü olarak gnomon (yorum) değil, hâli tercüme eden bir fâş eylemi, bir gizli lisan oluyor. Âtînin değil, hâlin okunması, yüz ifadelerinin ve beden işaretlerinin yorumlanmasına eşlik eden amaçtır genel uygulamada. Mesela insan bedenindeki yorgunluk seğirmesi. Öfke hâlindeki göz seğirmeleri, güzel kokularda burun kanatlarının seğirmesi. Seğirmenin, “azabın ansızın galeyanı”na bağlandığı söyleniyordu metinde. Tanpınar da *Yaşadığım Gibi*'de vücut seğirmesinden sorumlu olarak acısını tutuyordu: “Bu dönüşler ne idi? Fizik bir acının yaptığı aksülameller miydi? Maddenin son davetleri, yoksa ruhun son hatırlayışları mıydı? Bilmiyorum, fakat gittikçe zayıflıyor, gittikçe sönüyorlardı, kütüğünden ayrılmış bir uzuv parçasının ihtilaçlarına ne kadar benziyorlardı ve onlar gibi birdenbire sustular...” Ama hâle iktiza etmesi açısından, seğirmenin azap kadar hazla da ilişkisi var gibi görünüyor. İkisinin niteliklerinin farklı olmadığı, farkın sürem açısından ortaya çıkan bir nicelik farkı olduğu da zikredilir bazı teorilerde.

Eserin müellifi, insan anatomisindeki seğirmeler ile depremler arasında bir bakışım yakalamış. Söz konusu kısım, Müneccim Muhammed Abdüsselâm'ın da Sebeb-i Telif-i Kitap olan sunuş kısmında seğirnâme türündeki eserlerin yazılış gayesini açıkladığı bir bölüm.

“Gâiyyet”, İslam estetik felsefesine dair bir kavram. Menşei Neo Platonculuk olmasına rağmen, geleneğimiz tarafından anlam bağlantısı Kur'an-ı Kerim üzerinden yerleşmiş. Âli İmran Suresi / 191: “Onlar ayaktayken, otururken ve yanları üzerine yatarken Allah'ı anarlar. Göklerin ve yerin yaratılışı üzerinde düşünürler. ‘Rabbimiz! Bunu boş yere yaratmadın, seni eksikliklerden uzak tutarız’ derler.” ayrıca “Göğü, yeri ve ikisi arasındakileri boş yere yaratmadık; bu inkâr edenlerin zannıdır” Sad/27 de benzer bir mesajı ihtiva eder... Gâiyyet, temel olarak, ‘Âlemde abes ve israf yoktur.’ anlayışıdır. Her nesne ve vâkıa, bir amaçla yaratılmıştır (teleolojiktir) ama daha da önemlisi kendinden üstün başka bir ilkeye (cemat, adalet, hikmet vs.) hizmet için vardır, o ilkeye sebeplilik, nizam, hikmet ve inayet manzumesi çerçevesinde çıpalıdır. Neo Platonculuk'un bununla alakası ise, Antik Yunan düşüncesindeki bagajı sebebiyledir: Kozmos'un düzeni ile, sitenin düzeni ve insanın düzeni arasında bir belirlenim ve eşgüdüm vardır. Nizam-ı Âlem'in en primitif anlamı bu bağlam üzerinden kuruludur: En üstünün ilkelerine göre eylemektir Nizam-ı Âlem'in manası. Kozmos'un telmihleri ve hakeza ondaki bu amaçlılık ilkesi dalga dalga insan bedenine de sirayet eder. İnsan, evrenin yapıp ettiğine cevap verdiği gibi, evren de insana cevap verir. Bunda, Antik Yunan için, evrenin akıl sahibi olduğu kanaati etkindir (Yunanlılar, bizdeki kelami ilkelerin hilafına evrenin ezeli ve ebedî olduğunu da düşünürlerdi, müntesiplerine ‘dehri’ denmesi bu sebeptendir), bizim açımızdan ise, tüm Âlem'in Allah'a secde ediyor oluşu, evrenin bilinç ihtiva ettiğine delil sayılmıştır. İnsan'ın gayesi de, evreni temaşa ve taklit etmektir.

“Dünya seğirip sallandığında bunun belli sonuçları oluyorsa, insan bedeni seğirdiğinde de bu türden neticelere işaret etmemedir” diye düşünmelerinin arka planındaki akli-leştirme bu düşünce şekline bağlıdır. Bu nedenle, ulema tıpkı rüyayı yorumladıkları gibi insan bedeninin hareketlerini de yorumladı. Bu davranış şeklinin psikolojik saiki geleceğin belirsizliğine dair kaygılar olup ne olacağını ve daha mühimi ne yapmamız gerekeceğini bilmek bizi insan olmanın yükünden bir miktar halâs kılar. Dünya ve diğer dünya elimizden kaçıp gitmeden mümkün olan tedbirlerin alınması, kadere tevekküle bir ihtirazi şerh düşmek manasına gelmez. Aşıkâr ki kanaat ve ilim sahipleri, beden hâllerini yorumlayarak ama daha öncesinde bu yorumlama faaliyetini kaydedebilmek için kendi bedenlerini de göz altında tutarak bu bilinmezliğe bir ışık tutmaya çalışmışlardır.

İster, tedbirin kaderi şekillendirdiği isterse de olacak olanın önüne geçilemeyeceği var sayılsın, yapılması gereken en radikal değişim, her şeyden önce kişinin kendi ruhunu anlaması, müteakiben temel erdemler denilen bilgelik, cesaret, itidal, adalet ile birlikte “inanç, umut ve hayırseverlik” şeklindeki ilahi erdemleri ikinci bir doğa olarak kendinde yerleşik kılması olacaktır.

Seğirmek kelimesi, Dede Korkut hikâyelerinde de aşağıdaki gibi negatif yüklü “gözün seğirmesi” olarak rastlanılan bir kelime:

“Dirse Han Oğlu Boğaç Han Boyu”nda, Dirse Han, kırk namerd yiğide inarak, bir av sırasında oğlunu okla vurur. Bu olayın ardından hanın eşinin, avdan yalnız dönen Dirse Han’a, oğlunun hayatından kaygı duyduğunu belirttiği soylaması esnasında karşımıza çıkan “seğirmek” kelimesi, aşağıda bahsi geçecek olan inancın arkaikliğini ve tatbikini ortaya koyma bakımından dikkate değerdir. Örnekte görüleceği üzere, gözün seğirmesi, Boğaç Han’ın annesini, oğlunun

başına kötü bir şey gelmiş olabileceği kanaatine götürmekle ileriye dönük bir işaret niteliği kazanarak aşağıdaki şekilde karşımıza çıkmaktadır.

“Göksi güzel ala tağa ava çıkdun
İki vardun bir gelürsin yavrım kanı
Karanu dün de bulduğum oğul kanı
Çıksun benüm görür gözüm a Dirse Han yaman segrir”

Genel olarak bakıldığında modern insanın, geleneksele kıyasla, hayatı çok fazla bedensel, çok fazla fiziksel dünyaya açık, ten bazlı olarak tasavvur ediliyor. Ama tikele indirgen-
diğinde bunun isabetsiz bir kanaat olma ihtimali mevcut. Seçirmelerin neye işaret ettiğine dair külliyat oluşturmuş bir algı şeklini görünce bunun tersini düşünmek biraz zor. Gele-
neğin günümüze projeksiyonuyla oyulmuş, beden bir kafes
olduğu ve ruhun ondan yalıtık, muvakkat bir vakit için orada
ağırlanan kıymetli bir misafir olduğu şeklinde özetlenebilecek
bir düşünce şekli var. Geleneğin, özgün durumunda bedeni
bu şekilde tasavvur etmediğini de düşünebiliriz aslında. O
görüşte, beden, bir kaporta olmaktan maada bir transistör veya
bir dili tercüme eden bir tür alet olarak tasarlanmış ve ona
bizim sandığımızdan çok daha fazla kıymet verilmiş. Yeni algı
teorileriyle de bedenin tam manasıyla ne ‘ben’ ne de ‘var olan’
alanına dâhil edilemeyecek bir sınır bileşiği olduğu fikri dikkat
çekiyor. İnsan artık bedenlenmiş zihin olarak tanımlanıyor,
yani zihin ve beden birbirine bakışumlu, birbiri içine geçmiş
durumda. Bedenimizin varlığını hesap etmeyen bir zihinsellik
söz konusu bile değil. Oysa modern çağ hakkındaki düşünce-
miz, tıpkı gelenek hakkındaki varsayımımız gibi, mutlak bir
beden-ruh ayrımına dayalı.

İlm-i kıyafet, ilm-i sima, ilm-i ihtilaç metinlerine bakınca
o ayrımın görülmesi mümkün değil. Günümüzde hâlen rüya-
lara atfedilen itibara rağmen, sima ilminin bu kadar hor görül-
mesinin altında yatan neden de, temeldeki bu mutlak beden-

ruh karşıtlık anlayışı. Çünkü hem rüyanın hem de bedeninin hâllerinin yorumlanmasının altında göklerden gelecek haberi beklemek üzerine yapılandırılmış bir inanç yatmakta. Aradaki fark, bedenine işe dâhil olması. Mutlak bir ruh olarak tasavvur ettiğimiz Allah ile, maddeden varestede ruhumuz arasındaki iletişimi daha kabul edilebilir buluyoruz. Oysa dikkatli bakıldığında tüm evrenin maddeye dönüştürülmüş bir enerji olarak bize görüldüğü düşünülürse oldukça ironik bir durum bu. Ama buradaki sığılığın müsebbibi sadece modern materyalist aurayla harmanlanmış dünya tasavvurumuz değil, geleneğin bize anlatıldığı kadarıyla beden-ruh dikotomisini içermesi de bir etken. Oysa Gâiyyet tezinin nazarıdikkate alınması hâlinde, bedeni de, (özellikle hiç de istisnai olmadığını göz önüne alarak, sonuçta herkesin bir bedeni var) bu form ve fonksiyonlarıyla bir israf şekli olarak değerlendirmek icap ederdi.

Hem geçmiş yaşantılarımızın, hem de an itibarı ile ortasında bulunduğumuz ilişkiler ağının (hem başka insanlarla hem de dünya ile) belirli telleri çekip titreştirmesi çok muhtemel. Zaten, anlaşıldığı kadarıyla beden birçok durumda zihinden daha ayağı çabuk bir bilge. Bizim, bilinç sınırlarında fark edip tepki veremediğimiz şeylere birçok durumda, o öne atılıp tepki veriyor. Zihin konuşmadan çok önce beden konuşmaya başlıyor. Travmatik olaylar bazen bedende depolanıyor. Hatıra bazen Proust'un ünlü kurabiyesinde olduğu gibi tat duygusuna saklanıyor. Yorum kabiliyeti, çok daha dolaylı, kavramlaştırılmamış ve önyargılarla asgari düzeyde örselenmiş. Bu, sadece ilham veya sezgiyle alakalı bir durum değil, bir karar anının tam olarak ne zaman başladığını, birbirlerini biteviye ve fasılasız tetikleyen ve etkileyen nöron döngüselligi sebebiyle parmak basıp gösteremiyoruz. Çoğunlukla her şey olup bittikten sonra, karar bize tebliğ ediliyor.

Hülasa, seğirme (ihtilaç - ra'ş), bedenine birçok diğer istemsiz hâli gibi, infazına karar verilmiş bir hükmün ilanı

veya itirazı şeklinde de algılanabilir. İşbu hâlde, onun gelecekten haber veriyor oluşu o kadar da manasız telakki edilemez artık. Zaten, fizyonomi, çoktan seçmeli haberler içeriyor, hiç biri tek bir kehanete matuf değil. Kendi statüsüne, şartlarına, imkânlarına bakıp birini sahih yorum diye kabul etmek mümkün. Elinizde tuttuğunuz risale, insan bedeni üzerinden kendi ruhunu, dünyayı ve kâinatı okuduğu ilginç bir çalışma. İnsanı âlemin çekirdeği olarak gören bir dünya tasavvurundan, sadece zihin-beden ikiliğini ortadan kaldıran bir bakış değil, ama aynı zamanda zihin-kozmos arasında da duvar örmeyen bir okuma beklemek, bizi şaşırtmamalı.

Kemal Sayar

سکرمک معناری

بیتا

محرری

منجم : محمد عبد السلام

اعضای وجودیہ نیک ترہہ سنان قدمای حکما و علمانک
بیکر جہ کرہ وقوعبولان تجربہ بہ دستنداً چبقاردقلری احکام
و معانی بی متضمندر .

ناشری :

اعتماد کتبخانہ سی صاحبی

سبر طاھر

فیاتی ۶۰ پارہ در

SEĞİRMEK MANALARI

Muharriri
Müneccim Muhammed Abdüsselâm

A'zâ-yı vücûdiyenin titremesinden kudemâ-yı hukemâ ve ulemânın binlerce kere vuku bulan tecrübeye müsteniden çıkardıkları ahkâm ve me'âniyi mutazammındır.

Nâşiri:
İtimad Kütüphanesi Sahibi
Seyyid Tahir

Fiyatı 60 Paradır